

איש לרעהו

לקט אפרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
פדולוי ישראל,
על מדות טובות
שפביאות לאהבת
הזולת, הנלפדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש ה סיון תשע"ב: הדלקת נרות - ירושלים 7:05 תל-אביב 7:20 חיפה 7:13 מוצאי שבת - ירושלים 8:22 תל-אביב 8:25 חיפה 8:27 ר"ת 8:57

פרשת נשא

להקדים שלום

מדה טובה להקדים שלום לכל אדם
[ואפילו לנכרי]!

נלמד, בדרך רמז, מהפסוק: "וישם לך שלום" (פרק ו-כו).
וכתב בעל הטורים: "שלום בגימטריה עשו". לרמז: "הוי מקדים שלום לכל אדם ואפילו בשלום נכרי". וכפי ששנו חז"ל במשנה: "הוי מקדים בשלום כל אדם" (אבות פ"ד-טו). ופירשו רש"י והרע"ב: ואפילו נכרי בשוק, מפני דרכי שלום, כדא- מרינן לא קדמני אדם בשלום אפילו עכו"ם בשוק. והגר"א זצ"ל למד זאת מהפס- וק: "בקש שלום ורדפהו" (תהלים לד-טו)

כתב הפלא יועץ: "הנה כי כן מה טוב להקדים שלום לכל אדם בסבר פנים יפות בשפה ברורה. וידרוש שלום לכל אדם ובפרט לעני ואביון וכו' ולמצוה רבה תחשב שמשמח לב אומללים ואיתקורי מתיקרי בזה. ומה מאד יגדל העונש למי שאינו חושש לעשות נחת רוח לבריות ובפרט לעניים מרודים בדבר שאין בו חסרון כיס רק דבר שפתיים, אין זה כי אם רוע לב אשר גאות לבש.

ומוסיף הפלא יועץ: אבל אין הכי נמי שאין דרך הקטנים ליתן שלום לגדולים דכתיב (איוב כט-ח): "ראוני נערים ונחבאו". והכי נמי אין דרך גדולים ליתן שלום לקטנים מאד, שצריכים לנהוג קצת סילסול בעצמם בעבור תהיה יראתם מוטלת על הבריות.

אמרו חז"ל בגמרא (ברכות ו): אמר רב חלבו אמר רב הונא כל שיודע חברו שהוא רגיל ליתן לו שלום, יקדים לו שלום, שנאמר "בקש שלום ורדפהו", ואם נתן לו שלום ולא החזיר נקרא גזלן; שנאמר (ישעיה ג) "ואתם בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם" ופירש רש"י: והלא אף גזילת העשיר גזילה היא? אלא גזילת העני שאין לו כלום לגזול ממנו, אלא שלא להשיב על שלומו.

ואמרו חז"ל (אבות ד-טו): הוי מקדים בשלום כל אדם, והוי זנב לאריות וכו' מהו בשלום כל אדם? כלומר אפילו אם אתה רואה שלבו עליך, הוי מקדים לו שלום. שאם אתה עושה כן, תגרום לו שיאהבך. ולא עוד אלא שאפילו אם אינו נכנע להשלים עמך, הקב"ה מוסרו בידך ומכניעו תחתיד.

הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל ציין בספרו (עלי שור ח"א) כי פעמים רבות העדר פעולה קלה כ"הקדמת שלום" יכולה להוות גורם משמעותי להפרעה במערכת יחסי הידידות בין איש לרעהו: כך דרכו של עולם: "הרב מצפה לתלמידו שיתקרב אליו ויציע לו ספיקותיו ובעיותיו. ואילו התלמיד מחכה לרבו שיפתח לו פתח ויקרבו. או: רב מצפה שעדתו תשאל לעצתו ותסור למשמעתו, ואילו העדה ממתנה ליוזמת הרב שיהא הוא מעורב וכו'. ובנתיים הולכת ומתרחבת ביניהם תהום. ובאמת לא חסר בכל אלו אלא אותו יסוד ומושכל ראשון: "הוי מקדים בשלום כל אדם". [תהא אתה המקדים]!

להקדים פני הבעל ב"שבת שלום"...
סיפר הגאון רבי אברהם קופשיץ שליט"א (רבה של נוה צבי): "אבי (רבי הירש זצ"ל) נהג להתפלל יחד עם הסבא, (הגרי"ח זונפלד זצ"ל) בבית הכנסת הוותיק בשכונת בני מחסה שבה התגורר. בכל ליל שבת נהג הסבא לסור יחד עם אבי לביתנו לאחר קבלת שבת ותפלת ערבית ולאחל לאמי נכדתו "גוט שבת". שוה בנפשך - מתרגש הנכד. רבה הנערץ של ירושלים טורח במיוחד לבית הנכדה היתומה, כדי לשמח את לבה בברכת שבת שלום."
"באחד מלילות השבת, כאשר נכנס הסבא עם אבי אל הבית כדרכו, הבחין כי אמי שרויה בעיצומה של תפלת שמנה עשרה של ערבית. הסבא לא רצה להשתהות וסב על עקבותיו.
למרות שאמי היתה שקועה בסידור הפתוח, הבחינה במחזה, אך לא יכלה להגיב כמובן. עם סיום התפלה, לא אבתה להחמיץ את ברכת הסבא, ושמה את פעמיה לעבר ביתו, כדי לקבל ממנו את האיחול המסורתי.
הסבא קיבל אותה במאור פנים, ולאחר שאיחל לה "שבת שלום ומבורך" פנה אליה ברוך ואילפה תוכחת מוסר: "בתי היקרה, דעי לך כי כאשר הבעל שב מביתו לאחר התפלה, צריכה האשה לסיים אף היא את תפלתה. הבעל מצפה מרעייתו לקבל את פניו בשולחן ערוך לכבוד השבת, ולא להתקל בה עומדת ומתנועעת בירכתי החדר. אם האשה סבורה כי לא תספיק להשלים את התפלה מבעוד מועד, עליה לאחר את תפלתה להמשך הערב ובלבד שתקבל את פניו של בעלה בסבר פנים יפות ובברכת "שבת שלום" ולא כשהיא שרויה בתפלה..."
מתוך מאמר

עלון "איש לרעהו" - פרשת נשא, הזקדש לעילוי נשפת

הרה"ג רבי סלימאן בן רבי דוד ששון זצ"ל

נלב"ע ז' סיון

ת . נ . צ . ב . ה .

השכנת שלום

מצוה להשכין שלום בין אדם לחברו ובין

איש לאשתו!

נלמד מהפסוק: "וכתב את האלות האלה... ומחה אל מי המרים" (פרק ה'כג)

ודרושו חז"ל במדרש: גדול השלום שהשם שנכתב בקדושה, אמר הקב"ה, ימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו (מד"ר פי' יא). ומובא מהמהר"ל ז"ל: לכן התירה התורה מחיקת השם, כי על ידי מחיקה זו נעשה שלום בין איש לאשתו, והרי איש ואשה שכנה ביניהם, ממילא נמצא שבמחיקת השם אין כאן דחיקת השכינה, אלא אדרבה, השראת השכינה.

הדרכות חיוניות וחכמות לשלום בית

הגה"צ רבי מרדכי מנחם שוואב זצ"ל היה אומר (בספר מאמר מרדכי) כי למען "שלום בית" יש דברים שמותר לקנותם לבית (אף שאפשר להסתדר בלעדיהם) כאשר אין עצה אחרת, מותר לעשות זאת מפני דרכי שלום, אם רואה שבלי זה יגרם עגמת נפש לאשתו, והקפדתה תפגע בשלום ביתו. ומרגלא בפומיה בשם **החפץ חיים**, כי ראוי לייחד כסף מיוחד בבנק בשביל שלום בית.

הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל היה מוסר הדרכות מלאות פיקחות וחכמת חיים. נכנס אליו חתן לפני נשואיו וביקש "הנהגה טובה לחיים". נענה לו רבי מרדכי ואמר לו שתי מילים: "חייך קודמים!" "כלומר?" תמה החתן. הסביר לו רבי מרדכי:

להלכה נפסק ש"חייך קודמים" (ב"מ ס"ב.), אבל עלינו לדעת שמלבד ה"חיים" עצמם, אזי בכל התחומים הכל קודם לו! האדם חושב שהוא קודם בכל, אבל יש לדעת שהכל קודם לו, ורק חיינו קודמים. למשל, אם יש ספק אם לעשות בגד לעצמו או לשני, יש לעשות לשני, כי יש להקדים תמיד את השני, יש להיות "נותן".

"זו אמנם עבודה קשה לכל החיים, אבל היא משנה את כל החיים. בית שמתנהג על יסוד זה הוא בית אחר לגמרי! ואין לתאר את ההשפעה הברוכה שיש לבית כזה על הילדים, כי הלא החינוך הגדול ביותר, הוא ההנהגה שרואים אצל ההורים!

וכיצד נוהגים בשעה שיש חילוקי דעות? על כך מייעץ רבי מרדכי: בדרך כלל קורה אחת מן השנים: או שמתחילה מריבה ומחלוקת וזה בוודאי לא טוב. או שאחד מהצדדים "מתחסד" ואינו רוצה במחלוקת, על כן בולע טענותיו ושותק וגם זה אינו טוב! כי כמה זמן יוכל לשתוק? הרי בסוף הכל יתפרץ ובצורה חריפה... ויצא שכר שתיקתו כל הימים בהפסד התפרצותו!

אלא הדרך הטובה היא כמו שאומרים בתפלה על המלאכים: "בשפה ברורה ובנעימה" - בדרך כלל אם מדברים "בשפה ברורה" זו אינה "נעימה" לשומע. ואילו כשמדברים "בנעימה" זו אינה מספיק "ברורה"... אלא צריך ללמוד לדבר "בשפה ברורה ובנעימה" - אם יש טענות צריך ואפשר לטטוח אותן "בשפה ברורה", אבל גם "בנעימה!" (עפ"י יחיד ודורו)

האם בן חייב להצטער למען שמירת שלום בית של אביו?

שאלה קשה ומעניינת הגיעה לפתחו של **הגר"י זילברשטיין שליט"א**: מעשה במלמד בכיתה ח' באחד מהתנ"יים בחו"ל שהבחין באחד מתלמידיו, נער יתום מאמו שזה עתה נכנס לעול המצוות, כי עצבות נסוכה על פניו. אחר שיחה עמו נתברר כי לאחר כמה שנים מפטירת האם שהבית לא תיפקד כראוי, נשא אביו אשה חדשה טובה מאד לאביו שכן היא מטפלת בכל צרכי הבית על הצד הטוב ביותר וניתן לומר כי מעמידה את אביו על רגליו.

אך דא עקא: כשאביו אינו בבית, אזי אמו החורגת מתנכרת לו. נוזפת בו על לא עול בכפו, ואף מכה אותו פעמים רבות. יחס משפיל זה פוגע בו מאד, ועתה נפשו בשאלתו: מכיון שאביו מאד מאושר מאשתו החדשה ואכן היא טובה מאד עבורו, כאמור. האם יספר לאביו על יחסה כלפיו כי יתכן שיביא הדבר לקריסת שלום הבית שלו, האם מחוייב לסבול מכות וצער כדי שלא להפר את שלום הבית?

והשיב הגר"י עפ"י מה שנפסק ב**שו"ע** (יו"ד סי' רמ ס"ה) שאם אין מזון לאב, רק לבן, כופין אותו וזן אביו כפי יכולתו, ואם אין לבן אינו חייב לחזור על הפתחים, אבל חייב לכבדו בגופו, אעפ"י שע"ז יתבטל ממלאכתו ויצטרך לחזור על הפתחים.

לפי"ז י"ל שאחד מאופני הכיבוד הוא לדאוג שתהיה לאביו אשה שתעמיד אותו על רגליו, וגם מדין צדקה יש חיוב לדאוג שתהיה אשה לאדם כדרשת חז"ל (כתובות סז): עה"פ "די מחסורו וכו'".

וכשהציע הגר"י את השאלה לפני **הגר"ש אלישיב שליט"א**, השיב כי יתכן שאין חיוב לבן לשתוק ולקבל את המכות עבור שמירת שלום הבית של אביו, אך וודאי שיש מעלה גדולה בזה שישתוק ולא יספר לאביו.

הברכה בבית בזכות האשה

פעם שמע הגרי"ח **זוננפלד** זצ"ל על סיכסוך שפרץ בין איש לאשתו בענייני פרנסה, וכי הבעל מקמץ את ידו ומאמץ את לבבו ולא נותן לאשתו כדי צרכה לכלכלת הבית. הוא הזמינו לביתו והרעיף עליו דברי תוכחה על יחסו לאשתו השקועה בעבודת הבית ובטיפול בילדים.

הגרי"ח החל לתאר בפני הבעל בסבלנות ובנועם איך היה נראה המצב בבית אלמלא האשה, וכמה שוה בעיניו שילדיו החביבים מטופלים כהוגן, וכי יש יד זואגת הנושאת כל מחסורם וצרכיהם.

האם יש בכלל סכום כסף בעולם, שיכול לשלם בעד כל זה. ואם האשה מבקשת תוספת פרנסה, האם צרכי מותרות היא מבקשת. הלא עבור ילדיו מבקשת זאת. בעד אותה הבית ששניהם שותפים בו שוה בשוה. אם כן, מה מקום ליוכחים ולמקוחים, והלא אין הברכה מצויה בבית אלא בזכות האשה, ולפיכך יש למלא את מבוקשה ולהשביע את רצונה, כדי שתהיה הברכה מצויה בשפע במעונם.

יש לציין כי אחרי דברי כיבושין אלו התחיל הבעל הקשוח להסתכל על עקרת הבית בעיניים אחרות. באותן העיניים שבהן הציג אותם לפניו הגרי"ח. ושלום הבית חזר לשכון במעונם.

חכמת חיים

"לעשות שלום עם כולם..."

מדת אהבת השלום והשכנת שלום בין איש לרעהו בערה בו ברבינו **החיד"א** זצ"ל כאש. בכל הזדמנות אליה נקלע ומצא שהשלום רעוע או ישנה מחלוקת ח"ו, מיד אזר הוא כגבר חלציו ושינס מותניו להשכין שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו. בין קהילות שהיו במחלוקת או בין משפחות יריבות.

פעמים שלא היה אלא חשש לקפיא מצד מאן דהוא עליו בסוברו כי פגע בכבודו. אף שהלה לא צדק כלל, אפילו כך השתדל לפייסו ולבקש שלומו. מדה זו באה לידי ביטוי פעמים רבות בדרכי מסעותיו.

אירע שבאנקונה היו שתי משפחות שזה להם י"ב שנים שהיו שרויים במחלוקת עצומה. ורבים ניסו להשכין שלום ביניהם אך לשוא. גם שליחים ורבנים לא יכלו לשים שלום ביניהם, כי גדלה מאד שנאתם. ואולם החיד"א הכניס עצמו בעובי הקורה כמו שהוא עצמו מעיד: "רוח לבשה אותי הצעיר ודברתי תוכחות... ופייסתיו לעשות שלום עם כולם".

תולדות החיד"א

נשיאה בעול עם הזולת

להרגיש בצערו של הזולת ולדאוג לצרכיו כמו לצרכי עצמו!

נלמד מהפסוק: "ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו" (פרק ו"ג)

וכתב רש"י: "יביא אותו" - יביא את עצמו. ותמה המשך חכמה: מה פשר הלשון "יביא את עצמו"? ומדוע לא נאמר "ביום מלאת ימי נזרו יבוא"?! הוא מותיב והוא מפרק: למען האמת הרי כל תכליתה של הנזירות, לבטל תאוותיו ונטיות לבו של הנזיר ולכבוש את אנוכיותו, ואם אכן מגיע למצב כזה בו מסוגל לראות את עניניו באותו מבט שרואה את עניני הזולת, היינו שלא מרגיש נטיה כלשהי לעצמו יותר מאשר לזולתו, אות הוא כי הושלמה נזירותו והושגה מטרתה, ואז בודאי שייך אצלו הביטוי "יביא את עצמו" שכן כעת מביא הוא את עצמו, כאילו מביא אדם אחר זולתו.

אדם שהוא גדוש ב"אנוכיות", שאינו מסוגל לצאת מעולמו הפרטי הסובב אותו, וממילא אינו מרגיש ואינו רואה בצרכי זולתו, מפסיד גם את קירבת ה' אליו. את אותה סיעתא דשמיא מיוחדת לה זוכה אדם שנושא בעול עם חברו. רמז לכך בפסוק בשיר השירים (פרק ה', פס' ה'): "קמתי אני לפתוח לדודי... פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר" - כאשר האדם לא מסוגל להפרד מה"אני" גם בעת שהולך הוא לקיים מצוות הבורא אזי נוכח לראות כי "דודי חמק עבר"...

וכך דרש המגיד רבי מיכל מזלוטשוב זצ"ל את הפסוק "אנכי עומד בין ה' וביניכם" (דברים ה'). כלומר: האנוכיות - ה"אני" של האדם היא המחיצה העומדת והמפרידה בין ה' וביניכם. כל עוד מ סור האדם תחת שלטון ה"אני" שלו, אינו מסוגל להרגיש בקירבת אלוקים...

"נשיאה בעול עם חברו" היא בעצם חובה על כל אדם מצד חובת ההתדבקות במדותיו של הקב"ה - "והלכת בדרכיו" מה הוא אף אתה. והרי כך מצינו שהקב"ה, כביכול, נושא בעול עם כלל ישראל. "עמו אנכי בצרה" ו"בכל צרתם לו צר".

והיה אומר החפץ חיים כי טבעו של אדם, במה שנוגע לעצמו לא יסתפק בשום אופן רק ב"שלילת הרע" למנוע מעצמו כל דבר שיכול לגרום לו רעה ועגמת נפש, אלא ישתדל בכל עוז לרכוש לו טובה וכל דבר שיש בו כדי להנעים ימי חייו. לעומת זאת כלפי חברו, מסתפק מצפיו האנושי בעצם העובדה שלא עשה לחברו כל רעה ולא הדאיבו בשום דבר ובזה מרגיש שיצא ידי חובתו כלפי רעהו ורואה עצמו כאדם ישר.

אולם רצון השי"ת הוא, כי כמו שלצורך עצמו אינו מסתפק בשלילת הרע בלבד, אלא משתדל ושואף להרגשת הטוב, כך גם בנוגע לחברו יתנהג באותה המדה. הוא שאמר הכתוב "ואהבת לרעך כמוך" - "כמוך" דייקא, בשני המובנים: ב"שלילת הרע" ובחיוב "השאיפה לטוב".

להטיב עם בני ישראל

המוני בית ישראל, מכל החוגים והעדות, באו לפני כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל עם צרותיהם, נפשם בשאלתם שימתיק הדינים מעל ראשם, וימשיך להם השפעות טובות של חסד ורחמים.

פעולות רבות וכוחות אדירים השקיע האדמו"ר במטרה להטיב עם בני ישראל בכל תחום שהוא, שמח בשמחתם ודאג בצערם. נשא על שכמו את עול צרות הכלל והפרט, ותמיד חקר ודרש איך לגמול חסד עם פלוני וכיצד לסייע לאלמוני.

רבים היו היהודים שנהנו מסיועו מבלי שידעו על כך, כי בכל פעם שהיה שולח סכום מעות לנצרך כל שהוא, היה מתאמצץ מאד להסתיר הדבר לבל יבוש המקבל חלילה.

חוברת מופת הדורות

נושא בעול עם ישראל

מעולם לא נשמעה מפיו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל אנחה כל שהיא על דאגותיו הפרטיות. לעומת זאת, מי שלא ראה אותו בימי המצור על ירושלים, בזמן שהוא עצמו נפצע מפגז אשר פגע ברגלו והוא שכב בבית החולים מספר שבועות ולא נשמעה אז ממנו שום אנחה, על עצמו. רק התאונן כל הזמן על צרות ישראל.

"מה יהא כעת על ירושלים", היה שואל רבי איסר זלמן שוב ושוב. מי שלא ראהו בכך אינו יכול לצייר ולתאר כלל וכלל כיצד היה רבי איסר זלמן מצטער על כבודם של ישראל

בדרך עץ החיים

כבוד הזולת

לשמור על כבודו של הזולת ולהביע הערכה לכל אדם!

נלמד מפסוקי קרבנות הנשיאים, ממה שהאריכה בהם התורה לפרט קרבן כל נשיא בפני עצמו, אף כי היו שווים.

וכתב הרמב"ן בטעם הדבר: כי הקב"ה חולק כבוד ליראיו כמו שאמר "כי מכבדי אכבד" (שמואל א"ב). והנה הנשיאים כולם ביום אחד הביאו הקרבן הזה שהסכימו עליו יחד, ואי אפשר שיהיה אחד קודם לחברו. אבל רצה להזכירם בשמם, ובפרט קרבניהם, ולהזכיר יומו של כל אחד. לא שיזכיר ויכבד הראשון. "זה קרבן נחשון בן עמינדב" ויאמר: וכן הקריבו הנשיאים איש איש יומו, כי יהיה קיצור בכבוד האחרים. עכ"ל.

לימדונו חז"ל כיצד עלינו להחשיב מעלתו של כל אדם, אף אם הוא אינו מיחידי הסגולה. אלא אחד מיני רבים. וכאשר נרגיל עצמינו להעריך מעלת חברנו, יקל לנו לסבול תכונותיו ולכבד דעותיו אף אם אינו תואמת את דעותינו.

שנינו במסכת אבות (פ"ב משנה טו): "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" ושאל המגיד רבי ישראל מקוז'ניץ זצ"ל: כיצד ינהג העניו הבוהל בכבוד, האם רשאי להמנע גם מלכבד את חברו?

אלא מבאר המגיד מקוז'ניץ: התנא מתכוון כלפי האנשים שעינם צרה בכבוד שחולקים לאיש זולתם, בחושבם שכבוד זה ראוי היה דוקא להם. בא התנא ומזהיר: יהא הכבוד שחולקים לחברך, חביב עליך כאילו היו חולקים אותו לך....

"איני יכול לפגוע בכבודם"...

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל התפלל פעם בשבת, לרגל שמחה משפחתית, בישיבת קול תורה. אחרי התפלה שאלו חתנו הגאון רבי יצחק ירוחם בורודיאנסקי שליט"א להתרשמותו מהתפלה בישיבה.

אמר לו רש"י: "כל ימי משתוקק אנכי להתפלל תפלה ישיבתית ולא עולה בידי, ואם כן, מה לך כי תשאל לדעתי והתרשמותי מתפלה ישיבתית?"

שאלו חתנו: "והרי בשערי חסד (מקום מגורי רש"י) יש את ישיבת "מעלות התורה" ומדוע אינו מתפלל שמה?"

השיב לו רבי שלמה זלמן: "בימי בין הזמנים, הרי לא מתקיימות תפלות בישיבה, ואז בתקופה זו, אאלץ לחזור להתפלל עם הבעלי בתים שלי. איני יכול לפגוע בכבודם, כאשר באמצע ה'זמן', אני לא מתפלל עמם. ואילו, בבין הזמנים, רק בלית ברירה, מתפלל אני עמם. הדבר הזה קשה עלי." **חכו ממתקים - רלג**

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

חסד ודין - מאז ומעולם ! / הרב נפתלי וינברג

הסכמה לכל מה שמתרחש במדינה? חס ושלום! (הרי הרב מפוניבז' היה מהראשונים ששיגר את תלמידיו להציל את ילדי העולים מידי השמד הציוני!)

אלא מאי? נראה לענ"ד שהרב מפוניבז' שכנודע היה כל כולו בבחינת חסד, הצליח למצוא איזושהי נקודה טובה שאפשרה לו להניף דגל על היכל הישיבה. בעוד הגאון מבריסק, שכנודע היה כל כולו בבחינת יראה לוחטת, יעץ לשאול משהו אחר בעניין... [ציבור הקוראים, באם יש לכם דעה מנומקת אחרת, אשמח לקבל בכתב את דעתכם].

* * *

אמנם; כלפי המחלוקת שבין בית שמאי ובית הלל, עלינו להבין שבית שמאי לא "החליטו" להחמיר כמו שבית הלל לא "החליטו" להקל. עפרא לפומיה של כל אלו המציגים את בית הלל בתור ה"נחמדים", ואילו את בית שמאי... חס ושלום! שניהם, הן בית שמאי והן בית הלל למדו את הסוגיה וכל אחד פסק לפי מה שיצא לו - ולא בהתאם ל"החלטה" שרירותית חלילה.

אז מדוע כמעט תמיד בית שמאי מחמירים ואילו בית הלל מקילים? משום שכאמור נטע הקב"ה שני קווים בבריאה, של חסד ושל דין. בית שמאי שורשם מבחינת דין ולכן מסקנות הסוגיה שלהם יהיו בהתאם - והוא הדין לגבי בית הלל.

* * *

ההלכה, כנודע, נקבעה כבית הלל. אך אסור לנו להיות ילדים קטנים ולחשוב שכביכול ישנה כאן "עדיפות" של בית הלל על פני בית שמאי. **רבי אברהם בן הגר"א** כותב: "שמעתי ממורי אבא **הגאון זצלה"ה** שלעתיד לבא יהיה הלכה כבית שמאי" (בפירושו לתפילה, על ברכות קר"ש).

הביאור בזה הוא שבזמן הגלות, בעולם כל כך מורכב ומעורב, אין לנו עדיין את האפשרות לחיות לפי שיטת בית שמאי. אבל לעתיד לבוא - כאשר העולם כולו ימלא דעה כמים לים מכסים - או אז אף אנחנו נהי' מסוגלים לחיות ולפוסק כשיטת בית שמאי.

אך כל עוד לא הגענו לדרגה זו, נפסקה הלכה כבית הלל. במשך הגלות אנו חייבים למצוא דרך שתפארת לו ותפארת לו מן האדם. והלוא כך לימדו אותנו חז"ל שזו הדרך הישרה שיבחר לו האדם.

מאז בריאת העולם הושתת העולם על שני קווים מקבילים, **חסד ודין**. כבר בפסוק הראשון בתורה מביא זאת רש"י בשם חז"ל:

"בתחילה עלה במחשבה לבראתו במידת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מידת רחמים ושתפה למידת הדין".

אלא שלא רק הבריאה עצמה, אלא גם ברואיה והיצורים שבה, מתפלגים לבחינות חסד ודין: שני האנשים הראשונים שנולדו בעולם הזה, קין והבל, מייצגים את שתי הבחינות. 'קין' את הדין ו'הבל' את החסד.

שני הקווים הללו חולפים בין האנשים לאורך כל הדורות, כאשר החלוקה המוכרת ביותר היא בין 'בית שמאי' שמייצגים את בחינת הדין, לבין 'בית הלל' שמייצגים את בחינת החסד. בדרך כלל בית שמאי נוטים להחמיר ובית הלל להקל.

כולנו מבינים שבית שמאי לא החמירו סתם כך, ובית הלל לא הקלו סתם כך. אלא שכל בית מדרש נקט להלכה בהתאם לשורש נשמתו. אמחיש זאת בעזרת סיפור נפלא ששמעתי:

מרח **החזון איש** זצ"ל נשאל פעם מדוע הוא מחמיר ב"שיעורי המצוות", כאשר לשיטתו רביעית היא 150 מ"ל (כמעט כפול משיטת הגר"ח נאה זצ"ל - 87 מ"ל). השיב החזון איש: אתם טועים. אני לא "**מחמיר**" ולא מחפש "**חומרות**". אלא שלמדתי את הסוגיה על בוריה וכך יצא לי למסקנה, הלכה למעשה.

כלומר: מה שבעיני אחרים יכול להצטייר כ"חומרה", היה בעיניו האמת הפשוטה שאין בלתה!

* * *

מאז בית שמאי ובית הלל, ניתן להצביע על שני הקווים הללו בכל הדורות ולאורך כל ההיסטוריה. ננקוט דוגמה מהדור הכמעט אחרון.

מרח **הגרי"ז מבריסק** זצ"ל נשאל פעם אם יש לו משהו טוב לומר על מדינת ישראל. הוא השיב: "אם אתה רוצה לשמוע משהו טוב - תשאל משהו אחר". מצד שני אנו רואים כיצד **הגרי"ש כהנמן** זצ"ל, הרב מפוניבז', מניף דגל מעל היכל ישיבת פוניבז'. האם ניתן לטעון שהרב מפוניבז' הביע בכך